

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

**Навчально-науковий інститут фізичної культури,
спорту та реабілітації**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ
(З ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ)
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ**

**Галузь знань 01 «Освіта»
спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»**

УДК 372.879.6.011.3 (075.8)

Рекомендовано вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 2 від 26 вересня 2019 року)

Методичні рекомендації до написання курсових робіт (з теорії і методики фізичної культури та спорту) для здобувачів другого (магістерського) рівня Галузь знань 01 «Освіта» спеціальність 017 «Фізична культура і спорт» укладено доктором педагогічних наук, професором Башавець Наталією Андріївною, доктором педагогічних наук, професором Джуринським Петром Борисовичем, кандидатом наук з фізичного виховання і спорту Долгієр Євдокією Володимирівною. У методичних рекомендаціях надані загальні правила, поради і питання з підготовки та захисту курсових робіт, які містять посилання на нормативну базу, визначення вимог щодо підготовки курсових робіт. Методичні рекомендації призначені для магістрантів, які проходять підготовку за спеціальностями 017 – «Фізична культура і спорт».

Рецензенти:

І. Л. Ганчар – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія»

М. О. Фідірко – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання, національний університет «Одеська юридична академія»

Методичні рекомендації щодо написання курсових робіт (з теорії і методики фізичної культури та спорту) для здобувачів другого (магістерського) рівня. Галузь знань 01 «Освіта», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» уклад. Н. А. Башавець, П. Б. Джуринський, Є. В. Долгієр. Одеса, 2019. 22 с.

ЗМІСТ

1. Основні вимоги щодо написання курсових робіт	4
2. Вимоги до оформлення курсової роботи	8
3. Організація і порядок підготовки до захисту курсової роботи	11
4. Критерії оцінювання курсової роботи.....	12
5. Список використаної літератури	15
6. Додатки.....	16

1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Курсова робота є одним із важливих видів навчального процесу і виконується студентом відповідно до навчального плану навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації, в межах годин, передбачених на виконання цієї роботи. Курсова робота є однією з форм залучення студентів до самостійного отримання знань при вивченні певної проблеми у форматі передбаченої програмою освітнього курсу на підставі опрацювання наукової і методичної літератури.

Здобувач вищої освіти другого магістерського рівня повинен знати організацію, збір, обробку, систематизацію та аналіз даних наукових досліджень; впорядкування існуючого науково-методичного та дослідницького досвіду в обраному виді професійної діяльності; класифікацію традиційних педагогічних технологій, засоби і методи спортивного тренування, оцінку їх ефективності; забезпечення безпеки життя і здоров'я студентів і спортсменів; описання професійного досвіду і інтерпретування отриманих знань; зв'язок сучасних тенденцій і досягнень вітчизняного і зарубіжного досвіду; має вміти: відокремлювати об'єкти і суб'єкти професійної діяльності, розробляти цілісні програми досліджень в галузі фізичної культури і спорту; ідентифікувати аналітичні підходи до аналізу ситуацій в сфері фізичної культури і спорту; аналізувати сучасні технології з обраного виду спорту; прогнозувати найбільш ефективні форми організації і управління спортивною діяльністю різних категорій населення; забезпечувати професійну відповідальність за прийняті рішення, зокрема у непередбачуваних умовах; демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань; дотримуватися у професійній діяльності принципів соціальної відповідальності та академічної доброчесності. Вищезазначенні знання, вміння та навички допоможуть магістрантам у підготовки та захисту курсової роботи.

Тематика курсових робіт щорічно переглядається і затверджується відповідною кафедрою одночасно затверджується графік їхнього виконання. Студентові надається право вибору теми курсової роботи. Структура курсової роботи повинна забезпечити розкриття вибраної теми.

Планування роботи

Написання курсової роботи складається з декількох етапів. На першому етапі здійснюється добір і опрацювання наукової літератури з досліджуваної теми. На другому етапі на підставі попереднього вивчення літератури складається план курсової роботи. Третій етап виконання курсової роботи передбачає узагальнення матеріалу й оформлення текстової частини. Заключний – четвертий – етап присвячений редагуванню та завершальному оформленню курсової роботи.

Обсяг курсової роботи становить 25-30 сторінок машинописного тексту.

Процес виконання курсової роботи відбувається за такою схемою:

- вибір теми дослідження;
- вивчення науково-методичної літератури;
- визначення об'єкта і предмета дослідження;
- визначення мети і завдань;
- вибір відповідних методів дослідження;
- організація дослідження;
- підготовка і проведення досліджень;
- математико-статистична обробка результатів дослідження;
- узагальнення отриманих даних;
- формулювання висновків і практичних рекомендацій;
- оформлення роботи;
- захист.

Вибір теми дослідження

Вибір теми курсової роботи – одне із відповідальних і складних завдань, від правильного вирішення якого значною мірою залежить успіх роботи. Тому знання окремих загальних положень і рекомендацій може значно полегшити студенту вибір відповідної теми. Важливим критерієм правильності вибору теми слугує актуальність (теоретична й практична вагомість), що у свою чергу, передбачає подальше застосування одержаних результатів в практиці фізичної культури та спорту. Не зайвою при остаточному обранні теми курсової роботи буде опора на власний практичний досвід та поради наукового керівника. Варто зважити, що легких тем не буває. Розкриття кожної потребує клопіткої роботи та максимального напруження творчих сил. Отже, у остаточному виборі теми головними орієнтирами повинні бути не чинники доступності літератури та джерел, а ступінь осмисленості проблеми та творча інтуїція.

На цей час найбільш актуальними є дослідження, які мають оздоровчу, навчальну, виховну і прикладну спрямованість застосування засобів фізичної культури і спорту, в тому числі інноваційних фізкультурно-спортивних видів, що відрізняються залежно від віку, рівня освіти, етапів підготовки спортсменів тощо. Спеціального наукового обґрунтування потребує організація й методика проведення тренувального заняття з обраного виду спорту: (зміст, планування послідовності вивчення вправ; регулювання навантаження; диференційований і індивідуальний, системний, гендерний, здоров'язбережувальний, особистісно-орієнтований підхід тренера до спортсменів).

Успішне виконання курсової роботи залежить від правильного вибору теми, відповідно якої підібрана література, наявності науково-дослідної апаратури, комп'ютерів, спортивної бази проведення досліджень і контингенту осіб, що беруть участь в експерименті. При виборі теми треба приділяти увагу комплексному підходу до розробки тематики і колективності у розв'язанні актуальних наукових проблем.

Визначення предмета й об'єкта дослідження

Об'єктом педагогічної науки, до якої належить сфера фізичної культури і спорту, є навчально-тренувальний процес, навчально-організаційний, управлінський процес, тренувальний процес. Основним об'єктом наукових досліджень можуть бути педагогічні процеси, які відбуваються у ДЮСШ та ЗВО. Тому об'єкт дослідження повинен бути чітко окреслений, щоб можна було прослідкувати коло об'єктивної реальності, до складу якого входить і предмет в ролі важливого елемента при безпосередньому взаємозв'язку з іншими складовими цього об'єкта.

Предметом педагогічного дослідження можуть виступати: прогнозування, удосконалення й розвиток навчально-виховного процесу й управління закладів вищої освіти, спортивною підготовкою; зміст освіти; форми і методи педагогічної діяльності; діагностика навчально-виховного процесу; шляхи, умови, фактори удосконалення процесу навчання, виховання, тренування; характер психолого-педагогічних вимог і взаємодії між педагогами й студентами, тренерами і спортсменами; особливості і тенденції розвитку спортивно-педагогічної науки і практики педагогічних стосунків. Отже, об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом – те що в цьому об'єкті має наукове пояснення. А тому предмет дослідження визначає і тему дослідження. Наведемо приклад:

Об'єкт дослідження – навчально-тренувальний процес легкоатлетів, предмет дослідження – система спеціальної фізичної підготовки легкоатлетів, тема дослідження – «Системний підхід у діяльності тренера-викладача з легкої атлетики».

Визначення мети і завдань дослідження

Виходячи із назви курсової роботи, її об'єкта і предмета, необхідно приступити до визначення мети і завдань дослідження. Мета роботи формулюється стисло і лаконічно, зазначає основне, що повинен зробити дослідник і до якого кінцевого результату він наближується.

Метою дослідження курсових робіт може бути розробка методик і засобів навчання, тренування, виховання певних рис особистості, розвиток фізичних якостей, форм і методів фізичного виховання в різних структурних підрозділах (ДЮСШ, ШВСМ і СДЮСШОР), зміст навчання, шляхів і засобів удосконалення управління навчально-виховним і виховним процесом.

Наприклад: мета роботи – узагальнення та систематизація теоретичних відомостей про процес спеціальної фізичної підготовки легкоатлетів.

Визначивши мету курсової роботи, потрібно окреслити ряд завдань, які треба вирішувати в процесі дослідження. Таких завдань може бути 3-4. Наприклад:

1. Вивчити теоретичний аналіз досліджуваної проблеми;
2. Виявити особливості спеціальної силових підготовки легкоатлетів;
3. Обґрунтувати теоретично вдосконалити процесу підготовки легкоатлетів.

Формулювання завдань не повинні починатися однаково, тому пропонуємо можливі початки: «Вивчити», «Розробити», «Виявити», «Установити», «Обґрунтувати».

Розробка наукової гіпотези

Гіпотеза повинна розглядатися насамперед як вихідне положення для дослідження, яке може підтвердитися чи не підтвердитися. Розробка наукової гіпотези передбачає вирішення поставлених завдань, а також можливі результати вивчення педагогічного явища і теоретичне пояснення фактів, узагальнення педагогічного досвіду, аналіз наукових фактів і розвиток наукових теорій.

Вибір методів дослідження

Галузь фізичного виховання і спорту належить до педагогічних наук, її розвиток багато в чому залежить від рівня наук суміжних з нею, які також стосуються проблем різних методів наукового пізнання з інших галузей науки і техніки.

Основним орієнтиром для вибору методів дослідження повинні служити його завдання. А тому завдання, окреслені перед роботою, визначають способи їх рішення, і вибір відповідних методів дослідження. Отже, в практиці проведення досліджень, спрямованих на вирішення завдань теорії і методики фізичної культури і спорту, найбільше розповсюдження отримали такі методи:

- аналізу і синтезу;
- прогнозування;
- спостереження;
- бесіди;
- анкетування;
- інтерв'ю;
- порівняльного аналізу;
- математико-статистичні методи, тощо.

При педагогічних дослідженнях, в тому числі і в галузі фізичного виховання і спорту, основними методами є методи педагогічних досліджень, а інші методи розглядаються в ролі підпорядкованих педагогічних закономірностей.

У цьому розділі треба дати коротку характеристику використаним методам та посилання на офіційні першоджерела, які повинні бути у розділі «Список використаних джерел». Типовою помилкою студентів при написанні курсової роботи є включення до роботи методи та інші інструменти дослідження сумнівного походження, або без авторства, власних роздумів, речень з емоційним забарвленням тощо.

Організація дослідження повинна містити повну інформацію про логіку і порядок проведення дослідження. Слід надати алгоритм дій, використаний для його вирішення.

Приклад:

для вирішення першого завдання дослідження, «вивчити теоретико-методичні засади виховання швидко-силових здібностей легкоатлетів у бігові на короткі дистанції»,

проведено перший етап дослідження, під час якого зроблено аналіз літератури та джерел, з них: 15 джерел вітчизняного походження і 8 джерел – іноземного походження, що загалом складає 23 роботи. Серед публікацій, які досліджувалися, є 3 дисертації, 1 монографія, 7 наукових статей і 2 посібника Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Постанова ВРУ «Про затвердження нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України», навчальний підручник з ТМФВ. Також проведено спостереження тривалістю 20 днів за характером рухової активності 6 студентів з високим рівнем фізичної підготовленості і 7 студентів – відповідно з низьким рівнем; проведено опитування 24 студентів...».

«Для вирішення другого завдання, «обґрунтувати засоби виховання швидкісно-силових здібностей легкоатлетів у бігові на короткі дистанції», проведено другий етап дослідження, під час якого зроблено наступне: проведено анкетування 24 студентів, проведено обґрунтування оптимального об'єму та інтенсивності фізичного навантаження студентів на різних етапах навчання; проведено лабораторний експеримент, в якому прийняло участь 22 студента...».

«Для вирішення третього завдання дослідження, «перевірити ефективність експериментальних методичних рекомендацій для корекції процесу виховання швидкісно-силових здібностей легкоатлетів у бігові на короткі дистанції», проведено третій заключний етап досліджень, які включали заключний педагогічний порівняльний експеримент із залученням контрольної групи студентів (12 осіб) та експериментальної групи (12 осіб). Тривалість заключного експерименту - 3 тижні...»

Підрозділ курсової роботи «Організація дослідження» також повинен містити інформацію про базу, на якій проводилися дослідження, використані інвентар та обладнання, засоби контролю, ін.

Підготовка розділу «Результати дослідження»

Розділ «Результати дослідження» повинен містити інформацію, які здобув автор в результаті проведених особисто наукових пошуків. Отже, власні теоретичні або експериментальні дослідження з чітким дотриманням чинних вимог до змісту та форми письмового викладення матеріалу, що підпорядковане одній провідній ідеї, чітко визначеній гіпотезою, пов'язане з метою і задачами дослідження, аналізом публікацій, документів, результатів спостережень, опитувань та експериментів, які вирішують визначену дослідником проблему, мають бути представлені у цьому розділі. Висновки мусять бути конкретними та демонструвати якість вирішення завдань дослідження.

Робота над третім розділом розпочинається з аналізу і систематизації результатів дослідження, які були здійснені за допомогою математичних обрахунків з використанням одномірного (визначення відсоткових значень, порівняння середніх арифметичних величин і вірогідності їх різниці, дисперсійного математичного аналізу) та багатомірного математичного аналізу (кореляційного, факторного, кластерного, тощо), що здійснюються з використанням сертифікованих комп'ютерних програм, стандартизованих методів математичної статистики. Отримані показники представляють у вигляді наочного матеріалу: таблиць та рисунків (графіків, діаграм тощо).

Призначенням такого матеріалу є оформлені за вимогами держстандарту таблиці та рисунки, які необхідно упорядкувати у відповідності з планом та завданнями дослідження. Доцільна пропорція таблиць і рисунків до текстового матеріалу з їх інтерпретацією в розділі «Результати дослідження» – не більше як 50 на 50 відсотків. Важливою є оцінка достовірності отриманих результатів, їх порівняння з аналогічними результатами, отриманими іншими науковцями, пояснення негативних результатів, які обумовлюють припинення подальших досліджень в цьому напрямі.

Наприкінці третього розділу курсової роботи треба зробити власний висновок та пропозицію щодо доцільності корекції педагогічного процесу з фізичного виховання чи спортивного тренування, актуальності створення авторських програм, нових технологій фізичної підготовки, інноваційних підходів вирішення задач, тощо.

Висновки

У висновках узагальнюються результати проведеного дослідження, викладають найбільш важливі результати, одержані під час самостійного дослідження. Пункти висновку повинні відповідати поставленим у роботі завданням, результатам та змісту роботи, містити найбільш важливі наукові та практичні результати роботи (узагальнений аналіз вивчення літературних джерел, які були використані для вирішення проблем дослідження; якісні та кількісні показники здобутих результатів, обґрунтуванні їх достовірності; результати перевірки ефективності розроблених програм, методичних рекомендацій, комплексів вправ тощо; значення для науки і практики наукової проблеми, яка розв'язана в курсовій роботі). Вони повинні бути конкретними, особливо слід остерігатися використання неперевіреної інформації, тавтології, повторень, припущень, пишномовних слів та зайвих епітетів. Зазвичай, висновки починаються зі слів: «У процесі вивчення фізичного стану встановлено...»; «Результати дослідження показали...»; "Порівняння результатів тестування у контрольній та експериментальній групах виявило...", тощо.

В кінці висновків доцільно надати рекомендації щодо практичного використання застосування вправ, методики тренувань, тестування, які були отримані в ході досліджень та вказати на перспективу проведення подальших досліджень.

Список літератури

Список літератури, який наводиться у роботі, вміщує усі використані автором курсової роботи науково-методичні джерела, які свідчать про рівень вивчення ним досліджуваної проблеми та навички роботи з фаховою літературою.

Додатки

У додатки потрібно включали такий матеріал: анкети, первинні результати вимірів, схеми приладів, таблиці допоміжних цифрових даних, ілюстрації допоміжного характеру, картки, списки слів чи конструкцій, протоколи з проведених випробувань, акти впровадження, ілюстрації допоміжного характеру, варіанти комплексів фізичних вправ, класифікації вправ, методів, засобів, графіки роботи та відпочинку, інші матеріали що вивчаються в роботі.

2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути виконана за допомогою текстового редактору Microsoft Word: шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt, яку друкують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) через 1,5 міжрядкового інтервалу; текст курсової роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25 мм, праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Кожний рядок повинен містити не більше, ніж 60-65 знаків, включаючи інтервали між словами. Нумери сторінок вказуються у правому верхньому куті листка без крапок і літературних знаків. Кожна сторінка нумерується. Усі сторінки мають бути зброшуровані й переплетені або ж прошнуровані і вкладені у папку. Першою сторінкою вважається титульний лист, другою – зміст, але вони не нумеруються. Нумерація сторінок починається з цифри 3 на третьому листку. Назву основних розділів пишуть прописними буквами, а підрозділів – звичайними. Заголовки пишуть по центру, виділяючи їх від основного тексту зверху і знизу трьома інтервалами; крапки в кінці заголовків і підрозділів не ставляться; не допускається переносів; текст повинен ділитися на абзаци, якими виділяються відносно відокремлені за змістом частини. Кожний абзац починається з нового рядка, відступ – 12,5 мм.

Викладення результатів дослідження передбачає виділення наступних частин і розділів:

1. Титульний лист.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Аналіз літературних джерел щодо теми дослідження.

5. Організація і методика дослідження.
6. Результати дослідження і їх обговорення.
7. Висновки.
8. Список літератури.
9. Додатки.

Основні вимоги до роботи такі: змістовність, ґрунтовні знання літератури, логічність і послідовність викладення, самостійність аналізу, а також зовнішнє оформлення.

Робота починається з *титального листа*, на якому вказується Міністерство, до якого належить заклад вищої освіти (ЗВО), назва ЗВО і кафедра, на якій виконана робота, прізвище, ім'я, по батькові (повністю), курс і група, назва роботи, вид роботи (курсова), відомості про наукового керівника, місто і рік виконання роботи.

Зміст подають на початку роботи. У ньому зазначаються назви та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури тощо. Це наочна схема, у якій лівіше розташовуються назви розділів, трохи правіше – назва розділів і ще правіше підрозділів.

Вступ – присвячений обґрунтуванню актуальності теми, його теоретичному й практичному значенню, визначенню об'єкта і предмета досліджень, меті і завдань, розробці наукової гіпотези, перерахуванню основних методів, які використовуються для вирішення поставлених завдань. Розкриває сутність і стан вивчення наукової проблеми та її значущість, підстави для розробки теми, обґрунтування необхідності дослідження. Його обсяг може обмежуватися 2-3 сторінок.

Далі подають загальну характеристику роботи у такій послідовності:

У розділі *«Актуальність теми»* дається теоретичний аналіз науково-методичної літератури з посиланням на авторів використаних джерел, обсяг розділу – 10-15 сторінок. Студент повинен проаналізувати думку різних авторів, зіставити їх, дати особисту інтерпретацію щодо дослідження, характеризуючи стан проблеми (на основі критичного аналізу літератури, вивчення практики її розв'язання), визначають актуальність теми курсової роботи. Причому, щоб занадто не розширювати обсяг вступу, в ньому зосереджується увага передовсім на основних питаннях; повний огляд літератури і характеристику стану вивчення досліджуваної проблеми зазвичай включають у перший розділ.

Об'єктом дослідження є професійна діяльність фахівців у галузі фізичної культури і спорту, у якій функціонують ті факти, що є предметом дослідження.

Предметом дослідження у курсових роботах з теорії і методики фізичної культури і спорту, як уже зазначалося, можуть бути навчально-тренувальний процес, функції та процеси різних рівнів: спортивних шкіл різного рівня, районного, регіонального, державного тощо.

Формулюють *мету роботи і завдання*, які необхідно виконати для її досягнення.

У розділі *«Організація і методика дослідження»* описуються умови проведення експериментальних досліджень (де проводились, з яким контингентом, в яких умовах, де і як проводились виміри тощо); методи, які використовувалися в експериментальній частині, методики розробки експериментальної програми тощо. При використанні методик: потрібно робити посилання на авторів. У курсових роботах найчастіше використовують описовий, структурно-семантичний та семантико-стилістичний методи, а також прийоми контекстуального, компонентного, статистичного (кількісного) аналізу, зіставлення, класифікації та систематизації.

Основна частина курсової роботи складається із розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають із нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом обраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють короткі висновки, що дає змогу вивільнити загальні висновки від зайвих подробиць.

У першому розділі курсової роботи викладаються теоретичні основи і коротка історія поставленої проблеми. Студент шляхом огляду літератури окреслює основні етапи становлення й висвітлення проблеми, визначає своє місце у її розв'язанні, виявляючи ті питання, які залишилися нез'ясованими.

У наступних розділах із вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень автора із виділенням того нового, що він вносить у розробку проблеми, подаються відомості, отримані в ході експерименту, їх аналіз і обговорення відповідно до поставлених завдань, з представленням таблиць, діаграм, графіків.

У курсових роботах значне місце посідає цифрова інформація, що найчастіше оформлюється у вигляді таблиць, які повинні відрізнятися компактністю і мати одноманітність у побудові. Кожна таблиця нумерується і має назву. Слово «Таблиця» скорочувати не можна, і порядкова цифра (без знака №) пишеться в правому, верхньому куті листка, нижче посередині рядка розміщується назва таблиці звичайними літерами і ще нижче – сама таблиця. У тексті на всі таблиці повинні бути посилання, коли в роботі тільки одна таблиця, то слово «таблиця» пишеться повністю. В інших випадках – скорочено, наприклад (... У табл. 2).

Заголовки граф повинні починатися із великої літери, підзаголовки – із маленької, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо є самостійними.

Запис цифр у таблицях виконується за такими правилами:

- а) у кожній із граф класи чисел повинні знаходитися один під іншим,
- б) частини цілого повинні виражатися десятковими дробами,
- в) в одній і тій же графі усі числові величини повинні мати однакову кількість десяткових знаків (на місці відсутніх значущих цифр ставляться нулі, наприклад: "5,38", "4,80" і под.),

г) якщо цифрові або інші дані у якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті. Якщо вона складається із великої кількості рядків, то її можна переносити на інший аркуш. При перенесенні назву вміщують тільки над її першою частиною.

Приклад побудови таблиці:

Назва таблиці					Таблиця (номер).
Головка					Заголовки граф
					Підзаголовки граф
					Рядки
(заголовки рядків) Боковик		Графи (колонки)			

Важливим доповненням до статистичного аналізу й узагальненню результатів є ілюстрація (рисунок). Вони можуть бути у вигляді графіків, схем, діаграм, фотографій. Рисунок має окрему нумерацію. Підпис до рисунку робиться внизу в такому порядку, скорочене слово (рис.), порядковий номер рисунка (без знака №), крапка, назва рисунку з великої літери, в кінці крапка не ставиться. Розміщувати в роботі ілюстрації потрібно безпосередню після посилань у тексті, наприклад, (рис. 10), в якому вони згадуються вперше, або на наступній сторінці, якщо в указаному місці вони не поміщаються.

Найчастіше результати досліджень представлені у вигляді діаграм і графіків, для оформлення яких потрібно використовувати графічні редактори електронних таблиць на комп'ютері. Ілюстрації (фотографії, схеми, графіки, карти тощо) і таблиці необхідно подавати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках курсової, включають до загальної нумерації сторінок.

Примітки до тексту і таблиць, у яких подають довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно у межах відповідної сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітка:

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують після слова «Примітка» ставлять крапку.

Висновки друкуються на окремому аркуші, повинні бути пронумерованими, їх оптимальна кількість в курсових роботах – від 2 до 4 висновків.

Перелік використаної літератури має бути в алфавітному порядку з повним бібліографічним описом джерел і з нумерацією по порядку згідно вимог ДСТУ 2015. При цьому, до списку входить тільки та література, на яку були зроблені посилання в тексті роботи. Спочатку перераховується література українською (російською) мовами, потім іноземною.

Зв'язок списку літератури з текстом здійснюється за допомогою *посилань*, для нумерації яких використовуються арабські цифри. Студент повинен подавати посилання на наукові джерела, на ідеях, висновках яких ґрунтується дослідження, або на матеріали, окремі результати з яких наводяться у роботі. Якщо використовують відомості з монографій, оглядових статей тощо з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок джерела, на яке дано посилання.

Наприклад, якщо автор посилається на роботу, яка подана в списку використаної літератури під номером 9, то ця цифра і повинна ставитися в тексті роботи у квадратних дужках [9; 11; 20], або тоді, коли потрібно навести цитату, дослівний опис визначених положень або висновків, то зазначається і номер сторінки, звідки ці висловлювання взяті [37, с. 145]. Такий спосіб посилань дозволяє значно зекономити обсяг тексту роботи, оскільки відпадає необхідність виносів на сторінках, хоча допускається наводити посилання і у виносках. При цьому оформлення посилання на певне джерело має відповідати його бібліографічному опису за списком використаної літератури.

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних й сторінках, розміщуючи їх у порядку посилань у тексті. Кожен додаток повинен починатися із нової сторінки, обов'язково мати заголовок, розміщений симетрично до тексту і надрукований чи написаний угорі малими літерами із першої великої букви. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої розміщують слово «Додаток» і його порядковий номер.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ДО ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

У завершеному вигляді курсова робота має бути надрукованою та представлена до захисту. Захист проводиться у формі диференційованого заліку, до якого допускаються студенти, які виконали вимоги, що передбачені у процесі підготовки до захисту курсових робіт. Процес підготовки до захисту мусить містити наступну послідовність та строки:

1) директором визначається офіційний час і місце проведення диференційованого заліку з захисту курсових робіт не пізніше, як за місяць до дати захисту;

2) студенти повинні представити свої курсові роботи у завершеному вигляді рецензентам, призначеним кафедрою не пізніше, як за тиждень до дня проведення захисту наукових робіт; рецензенти готують письмову рецензію на роботу;

3) студенти повинні з'явитися на місце захисту за 15 хвилин у зазначений в графіку заліків час;

4) захист складається з доповіді студента за темою роботи та відповідей на питання; тривалість захисту однієї курсової роботи - до 15 хв;

5) захист курсової роботи студент проводить за встановленою чергою у присутності наукового керівника та 8-15 студентів та інших осіб, які виявили бажання бути присутніми на заліку;

6) сценарій захисту курсової роботи має наступний вигляд: регламент захисту однієї курсової роботи (як правило, до 10 хв.) оголошує керівник теми (голова комісії) перед початком захистів робіт; оголошує тему роботи, ім'я та прізвище студента, надає йому слово; після доповіді студент зобов'язаний відповісти на питання екзаменатора; після чого, за його дозволом питання доповідачу задають присутні студенти; за рішенням кафедри може бути передбачено після відповідей на питання оголошення результатів оцінювання рецензентів;

7) план доповіді студента: тема роботи; суть проблеми та її актуальність; гіпотеза та завдання дослідження; методологія вирішення завдань; результати дослідження і висновки, їх новизна та значення для практики;

8) під час доповіді треба вживати слова стосовно власним висновкам у множині – «нами виявлено...» і т.д.;

9) відповіді студента на запитання повинні починатися словами «Дякую за запитання!», бути лаконічними і по суті питання;

10) результати проведеного захисту та загальну оцінку екзаменатор оголошує по завершенню захисту курсової роботи.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Студент повинен не пізніше ніж за один тиждень до початку захисту подати на кафедру повністю оформлену курсову роботу. Курсова робота подається науковому керівникові для рецензування не пізніше, ніж за тиждень до її захисту. Курсова робота перевіряється рецензентом у п'ятиденний термін з моменту її подання.

Рецензія на курсову роботу включає аналіз таких аспектів:

- обґрунтування актуальності теми;
- глибина вивчення наукової літератури;
- об'єктивність методів дослідження і достовірність результатів;
- обґрунтованість висновків;
- оформлення роботи.

Курсова робота допускається до захисту лише за наявності позитивної рецензії наукового керівника.

Підставами для негативної рецензії можуть стати:

- невідповідність змісту роботи обраній темі;
- використання неактуальної інформації;
- відсутність логічності та послідовності у викладенні матеріалу;
- відсутність висновків;
- недотримання вимог до оформлення курсової роботи;
- недостатній обсяг курсової роботи;
- відсутність посилань на використані джерела.

Науковий керівник здійснює попереднє оцінювання курсової роботи для того, щоби допомогти студенту визначити слабкі та сильні сторони роботи, виправити помилки. Не пізніше, ніж за тиждень до заліку у разі незадовільної оцінки керівник обґрунтовує невідповідність курсової роботи критеріям оцінювання та визначає термін для її доопрацювання.

Загальна оцінка курсової роботи студента проводиться за рейтинговою шкалою і складається з двох оцінок: оцінки за друкований та переплетений варіант роботи; оцінки за доповідь та відповідей на запитання.

Якщо студент отримав незадовільну оцінку з курсової роботи, або якщо він не з'явився на захист без поважної причини, за рішенням декана йому надається право повторного захисту, але тільки після виправлення недоліків.

Незадовільна оцінка з курсової роботи є підставою не допуску до екзамену з однойменної дисципліни.

Диференційований залік з захисту курсової роботи проводиться перед комісією, затвердженою кафедрою, за участю наукового керівника. Перевірка та оцінювання курсової роботи здійснюються за 100-бальною шкалою оцінювання, а також – за шкалами ECTS та національною.

У процесі захисту оцінюються вміння студента доповісти основні положення роботи і висновки проведених досліджень. Оцінюються також презентація роботи та відповіді на поставлені питання. Визначена загальна оцінка за окремими складовими записується на титульному аркуші роботи. Студент не допускається до складання екзамену з однойменної дисципліни, якщо загальна оцінка за курсову роботу є меншою 60 балів, або курсову роботу не виконано. Студенту, який не виконав курсову роботу у визначені терміни, або отримав незадовільну оцінку, може бути надано право повторного виконання контрольної роботи в установленому закладом вищої освіти порядку.

Контроль з питань перевірки виконання окремих етапів курсової роботи та своєчасного надання консультацій студентам здійснюються науковим керівником і завідувачем кафедри.

Рейтингова оцінка визначається шляхом додавання всіх складових оцінки курсової роботи та оцінки за захист студентом своєї роботи під час диференційованого заліку за таблицею 1.

Таблиця 1

Складові оцінювання курсової роботи

№ п/п	Складові оцінки	Кількість балів
1	Формулювання актуальності, проблеми, гіпотези, мети і завдань, новизни та практичного значення	1-10
2	Оформлення роботи: наявність обкладинки, титульної сторінки, дотримання вимог до розміщення тексту на сторінках, ілюстрацій і таблиць	1-10
3	Стилістика та логічність викладення матеріалу; правильне використання спеціальної термінології	1-10
4	Структура роботи (наявність вступу, основних розділів, висновків, бібліографії); дотримання вимог до встановлених обсягів кількості сторінок	1-10
5	Бібліографія: а) наявність фундаментальних праць; б) наявність робіт останніх п'яти років; в) наявність праць викладачів університету; г) оформлення бібліографії відповідно до діючих стандартів	1-10
6	Якість доповіді студента (форма доповіді, зміст, доказова база, висновки, пропозиції)	1-20
7	Повнота та логічність відповідей на поставлені питання	1-20
8	Якість проведеної презентації (якість представлених слайдів, їх зміст, володіння презентаційним матеріалом)	1-10
Разом		100

Оцінка «відмінно» (90–100 балів) ставиться за курсову роботу, що містить якісний аналіз зібраного матеріалу, композиційну чіткість; зміст роботи розкрито повністю, матеріал викладено у логічній послідовності, без граматичних помилок (допускаються технічні та стилістичні огріхи – не більше двох на сторінці), наявні елементи творчого пошуку, зроблено ґрунтовні висновки, літературні джерела відповідають темі та меті курсової роботи, оформлені згідно з вимогами. Під час захисту студент виявив добрі знання з питань, що розглядаються у роботі, дав чіткі відповіді на поставлені запитання.

Оцінка «добре» (74–89 балів) ставиться за курсову роботу, яка має позитивні характеристики, проте одне із питань розкрито частково, висновки відповідають змісту, літературні джерела підібрані та опрацьовані у достатній кількості, але з незначними помилками в оформленні; матеріал курсової роботи викладено змістовно та ґрунтовно, однак є граматичні помилки. Під час захисту студент нечітко відповів на поставлені запитання. Оцінка «задовільно».

Оцінка «задовільно» (60–73 балів) ставиться у випадку, коли зміст курсової роботи відповідає частково темі, меті і завданням роботи. Робота містить недоліки в оформленні. Під час захисту студент виявив фрагментарні знання з питань, що розглядаються. На поставлені запитання відповідав невпевнено.

Оцінка «незадовільно» (1–59 балів) ставиться за курсову роботу, у якій не розкриті тема, мета, завдання. Студент не вміє пов'язати теоретичні положення теми з практикою. Оцінка вноситься у відомість обліку успішності та в індивідуальний навчальний план студента (залікову книжку) за підписом керівника курсової роботи.

Таблиця 2

Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисова О. Костюкевич В., Воронова В., Шинкарук О. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник., Вінниця, ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. 554 с.
2. Сергієнко Л.П. Технології наукових досліджень у фізичній культурі : підручник для студентів вищих навчальних закладів : Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. Кн. 1. 496 с.
3. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с.
4. Музика Ф. В., Бріскін Ю. А., Передерій А. В. Методичні рекомендації до підготовки кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня. Львівський державний університет фізичної культури : Львів, 2018. 38 с.
5. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155>
6. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14508>.
7. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14510>
8. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14512>
9. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14513>
10. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14515>

ДОДАТКИ

Додаток 1
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Кафедра теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін

КУРСОВА РОБОТА

зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»
з навчальної дисципліни «Організація краєзнавчо-туристичної діяльності»
на тему: «Спортивний туризм у світі»

студентки 1 курсу 1 групи
Іванової Ірини Іванівни

Керівник: Богатов А. О.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Додаток 2

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
1.1 Особливості організації краєзнавчо-туристичної діяльності.....	7
1.2 Сучасні підходи до організації краєзнавчо-туристичної діяльності.....	10
1.3 Аналіз сучасних технологій і підходів до вдосконалення організації краєзнавчо-туристичної діяльності.....	12
Висновки до розділу.....	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	15
2.1 Методи дослідження.....	15
2.2 Організація дослідження.....	16
Висновки до розділу.....	17
РОЗДІЛ 3. Обґрунтування та розробка технології вдосконалення організації краєзнавчо-туристичної діяльності.....	20
3.1. Обґрунтування технології вдосконалення організації краєзнавчо-туристичної діяльності.....	20
3.2 Експериментальне визначення ефективності технології вдосконалення краєзнавчо-туристичної діяльності.....	24
3.3. Аналіз і узагальнення результатів дослідження.....	28
Висновки до розділу.....	29
ВИСНОВКИ.....	30
ПОСИЛАННЯ.....	31
ДОДАТКИ.....	33

Додаток 3
Приклади оформлення бібліографічного опису
у списку джерел, який наводять у курсовій роботі
Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та
документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з
урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укراгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.

Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Інфузорії. Вып. 1. Суктории (<i>Ciliophora, Suctorea</i>) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
	Частина видання
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.

Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.
---------------------------------------	--

Статті з продовжуючих та періодичних видань	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34. Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28. Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58. Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).

Додаток 4
Напрями наукових досліджень, які виконуються у галузі знань 01 «Освіта»
Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»

1. Історичні передумови, методологічні основи побудови системи підготовки спортсменів та її реалізація на практиці.
2. Система олімпійської підготовки національних команд з видів спорту.
3. Система дитячо-юнацького, резервного та спорту вищих досягнень у загальній системі спорту.
4. Побудова процесу підготовки спортсменів у різних структурних утвореннях: багаторічна підготовка, чотирирічні олімпійські цикли, підготовка в макро-, мезо-, мікроциклах та тренувальних заняттях.
5. Відбір, орієнтація, управління, контроль, моделювання та прогнозування в системі підготовки спортсменів.
6. Підготовка і змагальна діяльність з урахуванням клімато-географічних умов.
7. Підвищення ефективності тренувальної і змагальної діяльності з урахуванням використання ергогенних засобів та спеціального харчування.
8. Система управління процесами втомлення, відновлення, підвищення працездатності та формування реакцій адаптації у процесі підготовки спортсменів.
9. Оптимізація процесу підготовки спортсменів на різних етапах спортивного вдосконалення з урахуванням медико-біологічних та психологічних закономірностей формування підготовленості спортсменів.
10. Удосконалення техніко-тактичних дій борців вільного стилю на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Додаток 5
Вимоги до написання рецензії на курсову роботу
РЕЦЕНЗІЯ
на курсову роботу
зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»

(тема)
студента (ки) Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації Державний
Заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Актуальність теми курсової роботи.
2. Характеристика змісту курсової роботи.
3. Відповідність змісту виконаної курсової роботи затвердженій темі та завданням.
4. Повнота виконання завдань дослідження.
5. Ступінь використання сучасних досягнень технологій.
6. Коротка характеристика виконання кожної частини роботи.
7. Якість виконання, відповідність вимогам державних стандартів.
8. Перелік позитивних сторін курсової роботи.
9. Можливість використання (впровадження) результатів курсової роботи в практику.
10. Виявлені недоліки.
11. Загальна оцінка курсової роботи.

Рецензент

(науковий ступінь, учене звання, посада та місце роботи)

(прізвище, ім'я, по батькові)

«_____» _____ 20__ р. _____

(підпис)

Особистий підпис рецензента, завірений в установленому порядку.